چهار مؤلفه فتوای سید در اجزا روایت قبل از زوال

(00:10)

صفحه چهاردهم بودیم. سید فرمودند:

و الثانية مضطربة الدلالة جدًا، فلا تصلح لمعارضة الرواياتِ المتقدّمة، مع صحّة سندها، و كثرة عددها، و صراحتها في المطلوب، و اعتضادها بما حكاه السيّد المرتضى عن عليّ عليه السّلام، فإنّها لا تقصر عن الرواية المرسلة، و مخالفتها للمشهور بين العامّة فتوى و رواية. فقد نقل العلّامة في التذكرة عن أبي حنيفة و مالك و الشافعي عدم اعتبار الرؤية قبل الزوال، و إنّما احتجّوا عليه بما رووه عن أبي وائل من صور بن سلمة، قال: جاء [ان] كتاب عمر و نحن بخانقين: أنّ الأهلّة بعضها أكبر من بعض، فإذا رأيتم الهلال في أوّل النهار فلا تفطروا حتّى تمسوا، إلّا أن يشهد رجلان مسلمان أنّهما أهلّاه بالأمس عشيّة.[1]

«و الثانية مضطربة الدلالة جدًا، فلا تصلح لمعارضة الرواياتِ المتقدّمة، مع صحّة سندها، و كثرة عددها»؛ این قسمت فرمایش سید، لبه تیز مختار ایشان است. بزنگاه بحث ایشان است که از مشهور فاصله می‌گیرند و فتوای سید بحر العلوم این می‌شود که رؤیت قبل از زوال مجزی است. این بزنگاه بحث ایشان که عقبه انتخاب فتوا و افتاء ایشان است، چهار مؤلفه دارد.

اولین مؤلفه، همین معارضه است. دوم، دلیل مقابل ایشان که مشهور است؛ قوّت مخالفت عامه است. سوم، شهرت و چهارم اجماع است. سید در اینجا باید این چهارات را حل کنند. برای اینکه فتوای ایشان سر برسد، معارضه، مخالفت عامه، شهرت و اجماع را الآن بررسی می کنیم و باید حل کنند.

مؤلفه اوّل) حل تعارض بین اخبار

در مورد معارضه فرمودند «لا تصلح»؛ روایت یقطینی که حضرت فرمودند «اذا کان تمام رئی قبل الزوال» صلاحیت معارضه ندارد. یعنی سید عملاً این روایت را کنار گذاشتند و فرمودند: روایات مقابلش را – که روایت حماد و عبید و پنج روایت دیگر بود - «مع صحّة سندها، و كثرة عددها، و صراحتها في المطلوب»؛ صراحت در مطلوب دارند یعنی اضطراب ندارند. [در مورد روایت یقطینی] فرموده بودند: «مضطربة الدلالة»، که این روایات آن اضطراب دلالت را ندارند. پس این گام اول در مؤلفه اوّل که معارضه بود. در این گام سید روایت یقطینی را قبول نکردند و آنها را ترجیح دادند.

یکی-دو روز در مورد این معارضه صحبت شد که این تعارض بین این روایات تعارض بدوی است یا تعارض مستقر است؟ در مباحثه محتملاتی ذکر شد. یعنی احتمال دارد که در این روایات تعارض ثبوتی واقعی نباشد. تعارضی باشد که برای ما در مقام استنباط طرح روایت یقطینی جایز می‌شود. اما اینکه معارضه واقعی باشد معلوم نیست. این جواز هم جواز ارفاقی است. جواز ارفاقی یعنی شارع فرموده وقتی شما معارضه دیدید مشکلی نیست، من به شما اجازه می‌دهم که یکی را

طرح کنید. اما اینکه تا نهایت صبر کنید تا ببینید تعارض مستقر هست یا نه، اگر این را واجب کرده بود بر همه مستنبطین کار خیلی سخت بود. این مؤلفه اول بود.

---

[1] رؤیت هلال، ج۳، ص: ۱۹۸۴

بازبینی #1
ایجاد شده 7 فوریه 2026 14:19:25 توسط ... .
به روزرسانی شده 7 فوریه 2026 15:21:42 توسط ... .